

„אם אתה מדבר עם ערפאת. תגיד לו שיתנצל לפני המלך“ אמרה לי אישיות ירדנית בכירה. (אמרתו לאיש שאיני מתוודע בין ירדן ואש"ף.)

יש כאן הבדל אישי נוסף. דעתו האישית של ערפאת חשובה, אך אינה מכרעת. הוא באמת „ראשון בין שווים“. אין לו צבא, מיטרה ובתי-סוהר כדי לכפות את דעתו, כפי שיכולים לעשות המלך חוסיין וחוסני מובארק. עליו לשכנע את המוני עמו ואת עמיתיו בצידקת דרכו. גם אילו היה ערפאת מוכן להיות יותר גמיש (ואכן נראה כך), הרי דעתו לא התקבלה עליידי הוועד הפועל של אש"ף והוועד המרכזי של תנועתו. פת"ח. המיסמך הארוך של אש"ף מסביר כפרוטרוט מדוע.

שילטון הקונסנזוס באש"ף משגע את חוסיין ומר בארבע, ולא פעם גם את ירדני אש"ף. יש גם באש"ף קולות חשובים, התובעים לשים קץ לשיטה זו.

זהו יבוח חשוב כשלעצמו. אך העובדה היא שכיום אין ערפאת יכול או מוכן לפעול אלא בתוך קונסנזוס. וקונסנזוס זה (שכמעט כל הפלסטינים שדיברתי איתם שותפים לו) אומר: אסור להכיר ב"242 ו"338, כלי הכרה בהגדרה העצמית הפלסטינית.

פלסטינים רבים אינם מאמינים לטענת המלך, באילו הסכים ערפאת עצמו להכיר בשתי ההחלטות וחזר בו. אמר לי אחד מגדולי אישי-הרוח הפלסטיניים: „מה פיתאום? זה לא סביר! אילו רצה ערפאת להכיר ב"242 ו"338, היה יכול להיכנס ישר למשא" ומתן עם האמריקאים. במיקרה כזה אינו זקוק עוד לחוסיין?“

ואתו אישרו גם שלל את האפשרות שהיתה כאן אי-הבנה, שערפאת אמר משהו בחצי פה, ושהמלך הכין מה שהבין. „לא יתכן“, אמר האיש. „אלה הם רברים יותר מדי רציניים לנו. הפלסטינים. לא יתכן שבעניין כזה נאמרו חצי-ידברים. הרברים נאמרו בכירור.“

זהו, אם כן, הוויכוח הגלוי, יחד עם התוספות הריגשיות והאיישיות המתלוות אליו.

מתחת לו חבוי יבוח עמוק הרבה יותר.

מה קודם למה?

המלך צייר בנאוומו תמונה ברורה לגמרי של תהליך דרישלב.

השלב הראשון: החזרת האדמות הכבושות (מאז 1967) לירדן ערביות. קרי: למדינה שממנה נלקחו, היא ירדן. (המלך אינו מזכיר כלל את רצועת-עזה).

השלב השני: הגשמת הסכם חוסיין-ערפאת ביחס לקונפדרציה ירדנית-פלסטינית.

השלב הראשון הוא עניינה של הוועידה הבינלאומית, שבה ישתתפו נציגים מוסכמים של אש"ף במיסגרת המישלחת הירדנית-פלסטינית. בוועידה זו תהיה המטרה הערבית להביא את ישראל לנסיגה מלאה מכל השטחים שכבשה ב"1967, ובכללם ירושלים המזרחית, תמורת שלום מלא. הסיכמה: „שטחים תמורת שלום“.

לדעת המלך, השלב השני אינו נוגע כלל לוועידה הבינלאומית, למדינות העולם או לישראל. זהו עניין נם של הפלסטינים והירדנים בינם לבין עצמם.

השלב הראשון הוא הרחוק, בגלל המתרחש בשטחים הכבושים, וגם בגלל הרוטציה. נראה כי המלך מקבל את הדיעה שהכיבוש הנחלני יהפוך כמקודם כלשהו ל"בלתי-הפיר", כדיכוי מירון בניבנישתי. אש"ף אינו מתייחס לתיאוריה זו ברצינות רבה, למרות שערפאת זומן את כיתבי נבנישתי וקרא אותם. (בארצות-הברית הפך נבנישתי ללהיט. שמו מוזכר ככל שיחה על המרחב שלנו, ורעיונותיו עזורות ליהודים, "ליברליים" להיפך לחסידי הסיפוח.)

המלך תובע להתרכז אך ורק בשיחרור האדמות, והוא וועם על אש"ף מפני שאינו מניח לו לעשות כן. לדעת המלך, העלאת כל נושא אחר, כגון „ההגדרה העצמית“, מסיחה את הדעת מן העיקר, ומזיקה לעניין.

אש"ף רואה זאת בצורה אחרת. לדעתו, יש לטפל בבעיה הפלסטינית על כל היבטיה בעת ובעונה אחת: שיחרור השטחים, הגדרה עצמית לפלסטינים, הקמת הקונפדרציה, פיתרון בעיית הפליטים,

חוסיין במוקד (למעלה באמצע): האם לחמו נראי בשעת הימים?

תמונת התהליך, כפי שהוא מצטייר בעיני אש"ף אחרי נסיגת ישראל מהשטחים הכבושים יפעילו בהם הפלסטינים את זכותם להגדרה עצמית. קיימת מחויבות מראש שהדבר יעשה במיסגרת „המדינות הערביות הקונפדרטיביות של ירדן ופלסטיין“, כנוסח הסכם חוסיין-ערפאת.

על פי הפירוש של אש"ף, הקמת המדינה הפלסטינית קודמת לקונפדרציה.

תחילה תקום המדינה, אחר-כך תתקשר על בסיס של שיוויון עם המדינה הירדנית. הפלסטינים עצמם יחליטו מה יקרה במדינה הפלסטינית. הפלסטינים — רוצה לומר כל הפלסטינים, בארץ ובפוררה.

מי ישלט בשטחים אלה בשעה שהפלסטינים ייקראו להחליט מה שיחליטו? המיסמך אינו אומר זאת, אך יש להניח כי כוונתם היא להצעות שהוזכרו בעבר.

למשל: מסירת השטח בידי כוח של האו"ם, שיפקח על ביצוע ההגדרה העצמית. בסיוור המשותף שלו אתי בארצות-הברית, הציע חנא סיניורה כוח רבי לאומי, דוגמת הכוח הקיים (בהצלחה) בסני.

„כברו וחשרו“

ההבדל בין שתי התפיסות הוא עניין של אמון. פשוטו כמש" מעו.

אם יתפסו כוחות ירדניים את השטחים הכבושים, הם יביאו עימם את המישטר הירדני. זהו מישטר אשר אין בו בחירות חופשיות, אין בו מיפלגות, אין בו עיתונות חופשית. לעומת זאת יש בו שילטון של איש אחד, מישטר ושיטור. וזהי מדינה מסודרת, נקיה ומנהלת היטב. אך גם חסירה הנלהבים ביותר לא יגידו שיש בה חופש פוליטי כלשהו.

מי יערוך לפלסטינים שמישטר זה לא יחזור ב"לילה לגדה המערבית, יחד עם הכוחות הירדניים? מה יהיה אז ערכן של ההבטחות על „הגדרה עצמית“ ו„חופש ההחלטה הפלסטינית“? **שני הצדדים פועלים על פי העיקרון היהודי העתיק של „כברו וחשרו“: אין ביניהם אהבה רבה.**

הצרה היא שהסכם חוסיין-ערפאת, מה"11 בפברואר 1985, קובע עקרונות, אך אינו קובע את שיטות הביצוע. וכך אומר ההסכם:

● „נסיגה טוטאלית מהשטחים שנכבשו ב"1967, תמורת שלום מקיף, כפי שנקבע בהחלטות האו"ם ומועצת-הביטחון.“

● „זכות ההגדרה העצמית לעם הפלסטיני: הפלסטינים יפעילו את זכותם שאינה ניתנת-לעירעור להגדרה עצמית, כאשר אפשר יהיה לעשות כן במיסגרת הכינון המוצע של המדינות הערביות הקונפדרטיביות של ירדן ופלסטיין.“

● „פיתרון הבעיה הפלסטינית בכל היבטיה.“

● „על בסיס זה ינוהל משאומתן לשלום כחסות ועידה בינלאומית, שבה ישתתפו חמש החברות הקבועות של מועצת-הביטחון וכל הצדדים לסיכסוך, ובכללם אירגון-השיחרור הפלסטיני, הנציג החוקי הבלעדי של העם הפלסטיני, במיסגרת מיש"לחת משותפת (מישלחת ירדנית-פלסטינית משותפת).“

● „הסגריים אינם מיקריים. אש"ף דרש „מישלחת-כל-ערבית משותפת“. המלך הסכים רק ל„מישלחת ירדנית-פלסטינית משו"פת“.

ניסח זה מתאים לשתי התפיסות המנוגדות, ומהי זוהי פשרה המטייחת זמנית על ההבדל.

אין מולדת חלופית

המיסמך של אש"ף מאפשר הצעה לתוך עולמה של התנועה הלאומית הפלסטינית כשלב זה.

בולט בו הרמיון לתפיסות הציוניות משנות ה"40.

יש בו, בין השאר, היסודות העקרוניים הבאים:

● שלילת הנסיון „להפריד בין האירגון לבין העם, או בין האירגון לבין הנהגתו ומסודותיו.“

● שלילת הנסיון „ליצור הנהגות חלופיות.“

● „העם הוא אש"ף, ואש"ף הוא העם. זוהי התגלמות עמוקה (המשך בעמוד 20)

ועוד ועוד. הוועידה הבינלאומית צריכה לטפל בכל אלה, ועל כולם יש להשיג הסכם.

מה מתחבא מאחורי מחלוקת זו?

עלבון וחוסר-אמון

המלך עצמו הצביע על כך בנימה של עלבון: „אמרנו (לאנשי אש"ף) שהתנהגותם מוטעית, אלא אם כן הם נושאים ונותנים איתנו על בסיס של חוסר-אמון.“

ובמקום אחר בנאום: „היה כרוך שאש"ף ביסס את מגעיו עם ירדן על חשרות, ולא על אמון.“

וכאן אכן קבור הכלב. לעיני המלך מצטייר התהליך כך: יושג הסכם על החזרת השטחים הכבושים תמורת שלום. ישראל תסוג, ותמסור את השטחים לכוחות הירדניים. הפלסטינים יפעילו את זכותם להגדרה עצמית במיסגרת „המדינות הערביות הקונפדרטיביות של ירדן ופלסטיין.“

זהו חלובו של חוסיין. בעיני הפלסטינים זהו סיוט. רוב הפלסטינים מוכנים לשתף פעולה עם ירדן, ואף רואים בכך כרחב-כלתי-נמע. אך מכאן רבה הדרך לאמון במלך, וכל שכן לאהבה.

בין הפלסטינים והמישטר ההאשמי מפריד מישקע עמוק מאוד של רגשות. הפלסטינים מאמינים כי סיפוח הגדה לירדן ב"1950 היה מעשה-אונס. בעוד שהמלך מתאר אותו בנאוומו כהכרעה פלסטינית חופשית. הפלסטינים זוכרים כי בגדה שרר לאחר מכן, עד 1967, מישטר דיקטטורי (כמו בירדן כולה), שלא סבל אף זיק אחד של עצמאות פלסטינית.

הכיבוש של 1967 השאיר צלקת עמוקה. הפלסטינים משובענים כי הצבא הירדני לא הגן ברצינות על הגדה המערבית, והסתלק כמעט בלי רב.

ההחלטה של אש"ף רומזת על כך. היא מתעלמת מן הטבח של ספטמבר השחור, אך מעירה, ככדרך אגב: „למרות שהארץ אברה במחיר זול, מוכנים עמנו הפלסטיני ואומתנו הערבית להשררה במחיר גבוה, כלומר במחיר קדושים רבים.“

„אברה במחיר זול“: רוצה לומר שהצבא הירדני לא הגן עליה במאבק לחיים ולמוות.

ישראל על גבי „בסיסים אמריקאיים“ ב„מזרח התיכון“: קריקטורה ב„אל-דאי“, עמאן